

केन्द्रीय विद्यालयः, खम्मम्
निर्माणात्मक आकलनम्

कक्षा - दशमी

2016-2017

पूर्णाङ्काः - 40

विषयः - संस्कृतम्

समयः - सार्धैक घण्टा(1 1/2hr)

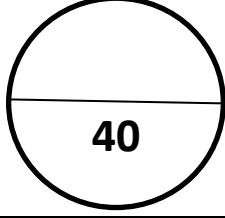
छात्रस्य नाम

क्रम संख्या

परीक्षकस्य हस्ताक्षरम्-

नीरीक्षकस्य हस्ताक्षरम्-

प्राप्ताङ्काः

खण्डः-(क)

अपठित अवबोधनम्(5)

1. अनुच्छेदं पठित्वा समुचित उत्तराणि दीयताम्।

यद्यपि संसारे बहूनि वस्तूनि सन्ति। परन्तु विद्यैव श्रेष्ठं धनमस्ति। अत एव उच्यते-“विद्याधनं सर्वधनप्रधानम्”। विद्याया मनुष्यः स्वकीयं कर्तव्यं जानाति। विद्ययैव जानाति यत् को धर्मः, कोऽधर्मः, किम् कार्यम्, किम् अकार्यम्, किं पुण्यम्, किं पापम्, इति। सः विद्यां प्राप्य सन्मार्गं प्रयतते।

एकपदेन उत्तरत-

2x1=2

- क) सर्व श्रेष्ठं धनं किम् अस्ति ?
ख) विद्याया स्वकीयं कर्तव्यं कः जानाति ?
ग) बहूनि वस्तूनि कुत्र सन्ति ?
घ) विद्यां प्राप्य मनुष्यः कं प्रयतते ?

पूर्णवाक्येन उत्तरत-

1x1=1

- ङ) विद्याया मनुष्यः किं किं जानाति ?

यथानिर्देशम् उत्तरत-

4x1/2=2

- क) “सन्ति” इति क्रिया पदस्य कर्ता कः ()
अ) यद्यपि आ) संसारे इ) वस्तूनि ई) मनुष्यः
ख) “धनम्” इति पदस्य विशेषण पदं किम् ()
अ) पापम् आ) श्रेष्ठं इ) पुण्यम् ई) सत्यं
ग) “पुण्यम्” इति पदस्य विलोमपदं किम् ()
अ) अकार्यम् आ) असत्यं इ) पापम् ई) अधर्मः
घ) “सः विद्यां प्राप्य सन्मार्गं प्रयतते” अत्र “सः” इति पदम् कस्मै प्रयुक्तम् ()
अ) राक्षसः आ) मुनिः इ) राजा ई) मनुष्यः

खण्ड:- (ख)

स्वनात्मक कार्यम्(5)

2. चित्रं दृष्ट्वा मञ्जूषा सहायेन रिक्त स्थानानि पूर्यत-

5x1=5M

मञ्जूषा- गुरुकुलं, शिष्याः अध्ययनं, सदाचारान्, आश्रमजीवनं, अध्यापयन्ति,
मनोहरम्, कुटीराः, श्रद्धया, वृक्षाः, वातावरणम्, यापयन्ति, ज्ञानम्

खण्ड:- (ग)

अनुप्रयुक्त व्याकरणम्

3. सन्धिकार्याणि कुरुत -

5x1=5M

क) अष्टाध्यायी शब्द विच्छेदः कः ।

अ) अष्ट+अध्यायी आ) अष्टा+ ध्यायी इ) अष्टात् +ययी ई) अष्ट+ध्यायी

ख) यथोचितम् – शब्द विच्छेदः कः ।

अ) यथा +चितम् आ) यथा+उचितम् इ) यथो+उचितम् ई) यथ+चितम्

ग) सञ्जीविनी – शब्द विच्छेदः कः ।

अ) सञ्+जीविनी आ) सं+जीविनी इ) सम्+जीविनी ई) स+जीविनी

घ) अनु+छेदः –सन्धिं संयोजयत।

अ) अनुच्छेदः आ) अनुवेदः इ) अनुत्वेदः ई) अनुछेदः

ङ) चक्षुः+ दानम्- सन्धिं संयोजयत।

अ) चक्षुदानम् आ) चक्षुर्दानम् इ) चक्षुःदानम् ई) चक्षुंदानम्

4. मञ्जूषातः अव्ययान् रिक्तस्थानेषु पूरयत-

5x1=5M

- क) वने पशवः धावन्त।
ख) “विद्या ददाति विनयं” पण्डितानाम् उक्तिः।
ग) संस्कृत परीक्षा प्रचलति।
घ) पृथिव्यां जलं विना प्राणीनां जीवनं
ङ) इयं चारित्रिक प्रदेशःआसीत्?

मञ्जूषा- वृथा, इति, कुत्र, अधुना, इतस्ततः

5. कर्तृ-कर्मणि वाच्य प्रयोगान् कुरुत।

5X1=5M

- प्रथम छात्रः - किं? त्वम् प्रदर्शनीं
द्वितीय छात्रः - आम्। मया गम्यते।
प्रथम छात्रः - तत्र वयम् विविध भ्रमामः।
द्वितीय छात्रः - आम्।विविध विभागाः।
प्रथम छात्रः - तर्हि आलस्यं मास्तु गच्छामः।
द्वितीय छात्रः - अस्तु।

खण्डः-(ग)

पठित अवबोधनम्

6. अधोलिखित गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् समुचित उत्तराणि लिखत।

करिमांश्चित् नगरे चन्द्रो नाम भूपतिः प्रतिवसति स्म। तस्य पुत्राः वानरक्रीडारताः वानरयूथं नित्यमेव विविधैः
भाज्यपदार्थैः पुष्टिं नयन्ति स्म। तस्मिन् राजगृहे बालवाहनयोग्यं मेषयूथम् आसीत्। तेषां मेषाणां मध्ये एको मेषः
जिह्वालोलुपतया अहर्निशं महानसं प्रविश्य यत् पश्यति तद् भक्षयति। ते च सूपकाराः यत्किञ्चित् काष्ठं मृण्मयं
भाजनं, कांस्यताम्रपात्रं वा पश्यन्ति तेन तम् आशु ताडयन्ति स्म।

एकपदेन उत्तरत-

2x1=2

- च) राजगृहे कीदृशं मेषयूथम् आसीत्?
छ) के मेषं ताडयन्ति स्म?

पूर्णवाक्येन उत्तरत-

1x1=1

- ज) जिह्वालोलुपतया मेषः किं करोति स्म?

ग्रथानिर्देशम् उत्तरत-

4x1/2=2

- ङ) “आसीत्” इति क्रिया पदस्य कर्ता कः ()
आ) सूपकारः आ) चन्द्रः इ) मेषयूथम् ई) वानराः
च) “भाज्यपदार्थैः” इति पदस्य विशेषण पदं किम् ()
आ) वानरयूथम् आ) विविधैः इ) सूपकारैः ई) नयन्ति

7. पद्यांशं पठित्वा मञ्जूषातः पदानि चित्वा भावं पूरयत -

5x1=5M

नास्ति विद्यासमं चक्षुः नास्ति सत्यसमं तपः ।

नास्ति रागसमं दुःखं नास्ति त्यागसमं सुखम् ॥

(1)समम् चक्षुः नास्ति, (2)..... समम् तपः, (3)राग समम्

4) नास्ति, त्याग समम् (5)..... नास्ति ।

मञ्जूषा- दुःखम्, नास्ति, विद्या, सुखम्, सत्य

8. प्रश्ननिर्माणं कुरुत-

5X1=5M

क) विद्या समं चक्षुः नास्ति।

ख) विविधैः भोज्यपदार्थैः नयन्ति स्म ।

ग) सूपकारेण मेषः अर्धज्वलितकाष्ठेन ताडितः ।

घ) पठने अक्षराणां स्पष्टता स्यात् ।

ङ) गुरुणां आज्ञा अविचारणीया ।
